

ความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียน
กลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Relationship Between Other Comprehensive Income and Earnings Quality of Listed
Companies in Agro and Food Industry of The Stock Exchange of Thailand

เป็งท่า* และตุลยา ตุลาตลล*

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนกลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562 จำนวน 40 บริษัท และนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ค่าการถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Panel Data Analysis

ผลจากการศึกษาพบว่า ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ และส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิผลจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน และวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ และการวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ ทั้งนี้ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน และวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ

Abstract

This independent study aimed to investigate relationship between other comprehensive income and earnings quality of listed companies in Agro and Food Industry of the Stock Exchange of Thailand. The study was based upon the secondary data, including the financial reports of 40 listed company in Agro and Food Industry of the Stock Exchange of Thailand. Data obtained were analyzed by the descriptive statistics: maximum value, minimum value, arithmetic mean, and standard deviation. The inferential statistics: correlation coefficients and multiple linear regression in accordance with the Panel Data Analysis.

The findings revealed that the gains and losses on translating financial statement of overseas business performance and the gains and losses as resulted from the effectiveness of hedging instrument for cash flow hedge correlated with the earnings quality as measured from accruals of working capital in

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

the same direction. In contrast, the change in revaluation surplus corrected with the earnings quality as measured from accruals of working capital and total net operating accruals in opposite direction. As well as the re-valuation of the defined benefit obligation corrected with the earnings quality as measured from total net operating accruals in opposite direction. However, neither gains and losses as resulted from the available-for-sale-investments valuation correlated with the earnings quality as measured from accruals of working capital and total net operating accruals.

บทนำ

งบการเงิน ถือเป็นข้อมูลทางบัญชีที่มีความสำคัญต่อผู้ใช้ข้อมูลหลากหลายกลุ่ม โดยเฉพาะในกลุ่มของนักลงทุนที่ใช้ข้อมูลในงบการเงินประกอบการตัดสินใจลงทุน แต่ผู้ใช้งบการเงินส่วนใหญ่มักให้ความสนใจกับตัวเลขกำไรในงบการเงิน ซึ่งเป็นตัวเลขทางบัญชีที่จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้างสามารถเปิดโอกาสให้ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการรับรู้ข้อมูลผ่านการเปลี่ยนแปลงรายการคงค้างได้ โดยถ้าหากตัวเลขกำไรในงบการเงินนั้นเกิดการบิดเบือนหรือตกแต่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการได้ นำไปสู่ความเข้าใจที่ผิดพลาดและความเสียหายต่อผู้ใช้งบการเงิน (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2543) การวิเคราะห์คุณภาพกำไรจึงเข้ามามีบทบาทและเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลของกิจการสำหรับผู้ใช้งบการเงินรวมถึงนักลงทุน โดยคุณภาพกำไรมีนิยามที่แตกต่างกันตามผู้วิเคราะห์แต่ละคนและวัตถุประสงค์ที่นำไปใช้ แต่โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่าคุณภาพกำไร หมายถึง กำไรที่แท้จริงที่สามารถสะท้อนให้เห็นผลการดำเนินงานของกิจการได้อย่างน่าเชื่อถือ รวมถึงสะท้อนถึงผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ ทั้งนี้ยังเป็นกำไรที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานและมีความสามารถในการพยากรณ์ความสามารถในการทำกำไรในอนาคตได้

รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (Other Comprehensive Income: OCI) เป็นอีกหนึ่งข้อมูลในงบการเงินที่มีความสำคัญและมีผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในงบการเงินได้ แต่มักไม่ได้รับความสนใจจากผู้ใช้งบการเงินในการนำมาพิจารณาร่วมในการตัดสินใจต่างๆ เนื่องจากรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเป็นรายได้และค่าใช้จ่ายที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงและไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ ประกอบด้วย 5 รายการ ได้แก่ (1) ผลกำไรและขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ (2) ผลของกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงเพื่อขาย (3) ส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิผลจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (4) การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ และ (5) การวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558) ทั้งนี้คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ จึงมีการทบทวนและปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน โดยการที่กำหนดให้แยกรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นออกเป็น 2 กลุ่มจากเดิมที่ไม่จำเป็นต้องแยก ได้แก่ กลุ่มรายการกำไรขาดทุนอื่นที่สามารถจัดประเภทใหม่ในกำไรขาดทุนได้ และกลุ่มกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่ไม่สามารถจัดประเภทใหม่ในกำไรขาดทุนได้ เพื่อทำให้มองเห็นผลกระทบอย่างมีสาระสำคัญต่อผลการดำเนินการของกิจการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยหากกิจการไม่ได้แยกรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นออกเป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจนจะเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้บริหารสามารถตกแต่งตัวเลขในงบการเงินให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการได้ โดยอาจจะจัดประเภทรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเข้าไปไว้ในกำไรขาดทุน ทำให้เกิดการรับรู้ที่ซ้ำซ้อนได้ จะเห็นได้ว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงในรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นย่อมต้องกระทบกับงบกำไรขาดทุนด้วยเช่นกัน รวมถึงย่อมกระทบต่อตัวเลขกำไรของกิจการ (ทีฆะทัศน์ ทองกุล, 2559)

ทั้งนี้ในการศึกษาคั้งนี้จะเป็นการศึกษาบริษัทจดทะเบียนกลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศ และกำลังได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์โลก ทั้งปัญหาด้านความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค ปัญหาประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น และปัญหาความยั่งยืน อย่างไรก็ตามยังถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มในการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านของการผลิตและในด้านของการส่งออก เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ได้เปรียบทั้งด้านภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และการสนับสนุนจากรัฐบาล ส่งผลให้ดัชนีผลตอบแทนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาตลอดตั้งแต่ปี 2562 นอกจากนี้ยังคาดว่าในปี 2565 จะมีการขยายตัวมากกว่าปีที่ผ่านมาจากการที่เศรษฐกิจโลกมีการฟื้นตัว และประเทศไทยมีการเปิดรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการผ่อนคลามาตรการต่างๆ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2565)

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนกลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อผู้ใช้งบการเงิน นักลงทุน และผู้บริหารสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการพิจารณาหรือวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของบริษัทได้

แนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดเกี่ยวกับกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเป็นรายการรายได้และค่าใช้จ่าย รวมถึงการปรับปรุงการจัดประเภทรายการใหม่ ซึ่งไม่อนุญาตให้รับรู้ไว้ในกำไรหรือขาดทุน ประกอบด้วย 5 รายการ ได้แก่ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558) (1) การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตราตราสินทรัพย์ (2) การวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (3) ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของหน่วยงานต่างประเทศ (4) ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเมื่อขาย และ (5) ส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด

2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร

คุณภาพกำไร หมายถึง กำไรที่แท้จริงที่สามารถสะท้อนให้เห็นผลการดำเนินงานของกิจการได้อย่างน่าเชื่อถือ รวมถึงสะท้อนถึงผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ ทั้งนี้เป็นกำไรที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน และมีความสามารถในการพยากรณ์ความสามารถในการทำกำไรในอนาคตได้ โดยในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรในการศึกษาคั้งนี้จะเทคนิคการวิเคราะห์ด้วยรายการคงค้าง เนื่องจากในงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ใช้ทดสอบการตกแต่งกำไรของผู้บริหารที่จะกระทบต่อคุณภาพกำไร มักจะใช้การแบ่งมูลค่ารายการคงค้างรวม ซึ่งเป็นกรวิเคราะห์คุณภาพกำไรตามแนวคิดของ Sloan โดย Bradshaw, Richardson and Sloan (1999) ได้ทำการพัฒนาเพิ่มเติมจากงานวิจัยในอดีต Bradshaw ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพกำไรและความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินผ่านการตรวจสอบว่านักวิเคราะห์และผู้สอบบัญชีมีการแสดงและสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกำไรที่มีคุณภาพต่ำไปยังนักลงทุนหรือไม่ โดยจะทำการวัดคุณภาพกำไรจากเทคนิคการคงค้างแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ วิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Accruals: WCA) จะพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์หมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นและหนี้สินหมุนเวียนที่ลดลง และวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ (Total Net Operation Accruals: NOA) จะพิจารณาองค์ประกอบที่ใช้ในการปรับปรุงกำไรสุทธิที่จัดทำตามหลักเกณฑ์คงค้าง เพื่อคำนวณหากระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน

ตัวแบบที่ใช้ในการคำนวณรายการคงค้างแบ่งเป็น 2 ตัวแบบ (Bradshaw et al., 1999) ดังนี้

Accruals component 1 (Working Capital Accruals: WCA) = การเพิ่มขึ้นในบัญชีลูกหนี้ + การเพิ่มขึ้นของสินค้าคงเหลือ + การเพิ่มขึ้นในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ๆ + การลดลงในบัญชีเจ้าหนี้และค้างจ่าย + การลดลงในภาษีค้างจ่าย + การลดลงในหนี้สินหมุนเวียนอื่น ๆ

Accruals component 2 (Total Net Operation Accruals: NOA) = กำไรก่อนรายการพิเศษ – กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562 จำนวน 40 บริษัทที่เข้าเงื่อนไข โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูล SETSMART

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ซึ่งประกอบด้วย 5 รายการ ประกอบด้วย (1) ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่าเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ (2) ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย (3) ส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิผลจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (4) การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ (5) การวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพกำไร ที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างตามงานวิจัยของ Bradshaw et al. (1999) โดยแบ่งวิธีวัดออกเป็นดังนี้

1. วิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน (WCA) จะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นและหนี้สินหมุนเวียนที่ลดลง

2. วิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ (NOA) จะพิจารณาจากองค์ประกอบที่ใช้ในการปรับปรุงกำไรก่อนรายการพิเศษที่จัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์คงค้าง เพื่อคำนวณหากระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน

ตัวแปรควบคุม ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ดังนี้

1. ขนาดของกิจการ โดยวัดจากลอการิทึมสินทรัพย์รวมของกิจการ (Hamdan, Mushtaha, & Sartawi, 2013)

2. อัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อมูลค่าตลาด คำนวณจากมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นหารด้วยมูลค่าราคาตลาดต่อหุ้น (Sajnog & Sosnowski, 2018)

3. อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น คำนวณจากหนี้สินรวมหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นการบ่งบอกถึงแหล่งที่มาของเงินทุน (Jensen & Meckling, 1979)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็นสถิติเชิงพรรณนา โดยการใช้ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ใช้การวิเคราะห์ด้วย Pearson Correlation และ Panel Data Analysis เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากหน่วยสำรวจเดิมในหลายหลายช่วงเวลา ทั้งนี้การวิเคราะห์ Panel Data Analysis จะใช้ Hausman Test ในการเลือกว่าจะใช้ค่าประมาณแบบใดเหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลและอ่านผล (Clark & Linzer, 2012)

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ Panel Data Regression ของแบบจำลองที่ 1 และแบบจำลองที่ 2

	คุณภาพกำไร	
	1. วิธีรายการคงค้างจาก เงินทุนหมุนเวียน	2. วิธีรายการคงค้างจาก การดำเนินงานสุทธิ
ตัวแปรอิสระ		
1. ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่าเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ	0.022*	0.027
2. ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย	-0.005	-0.015
3. ส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิผลจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด	6.788*	0.456
4. ส่วนการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์	-0.008**	-0.011*
5. การวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้	-0.015	-0.035**
ตัวแปรควบคุม		
1. ขนาดของกิจการ	0.002	0.019*
2. อัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อมูลค่าตลาด	-0.017**	-0.017*
3. อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	0.010	0.003

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

**มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

1. ความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน ผลการศึกษาพบว่า ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่าเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ และส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิผลจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.022 และ 6.788 ตามลำดับ ส่วนการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.008 ในขณะที่ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย และการวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรควบคุม คือ อัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อมูลค่าตลาดมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.017 ทั้งนี้ตัวแปรควบคุมอีก 2 ตัวแปร ได้แก่ ขนาดของกิจการ และอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ ผลการศึกษาพบว่า การวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกัน

ข้ามกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.035 และการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.011 อย่างไรก็ตาม ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย และส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของกิจการ และอัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อมูลค่าตลาดมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.019 และ -0.017 ตามลำดับ โดยขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิในทิศทางเดียวกัน ส่วนอัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อมูลค่าตลาดมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิในทิศทางตรงกันข้าม ในขณะที่อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ

การอภิปรายผลการศึกษา

1. ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ และส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิภาพจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนที่นำมาใช้เป็นตัวสะท้อนถึงคุณภาพกำไรของกิจการ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sabsombat (2019) ที่พบว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นและการจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กันในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ Sajnog and Sosnowski (2018) ซึ่งพบว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าใช้จ่ายจ่ายตามดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งแสดงว่าการรายงานกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นช่วยลดการจัดการกำไรของกิจการได้ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนที่นำมาใช้เป็นตัวสะท้อนถึงคุณภาพกำไรของกิจการ แสดงให้เห็นว่า หากบริษัทมีการรายงานกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นอย่างถูกต้องและครอบคลุม จะส่งผลทำให้ผู้ใช้งบการเงินมั่นใจมากขึ้นว่าบริษัทได้แสดงข้อมูลทางบัญชีที่เป็นความจริงตามหลักการการบัญชี รวมถึงยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความโปร่งใสของบริษัท ลดระดับความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้บริหารและตัวแทน นอกจากนี้ยังเป็นการลดโอกาสในการจัดการกำไร ส่งผลให้นักลงทุนสามารถมั่นใจในตัวเลขกำไรของกิจการได้มากขึ้น ยอมส่งผลให้ราคาหุ้นของกิจการสูงขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน โดยผลการศึกษานี้ได้สอดคล้องกับทฤษฎีของ Sloan องค์ประกอบรายการคงค้างเป็นจำนวนเงินคงค้างที่สามารถแปลงกำไรเป็นเงินสดได้อย่างน่าเชื่อถือและเพียงพอ รวมถึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงกำไรสุทธิที่ได้จากการจัดทำบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ถ้าองค์ประกอบรายการคงค้างมีค่าออกมาน้อยเท่าใด แสดงว่ากำไรสุทธิสามารถสะท้อนถึงผลกำไรกลับมาในรูปของกระแสเงินสดได้มากเท่านั้น กล่าวได้ว่ากำไรของกิจการนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ดังนั้นหากการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์สูงขึ้น คุณภาพกำไรก็จะสูงขึ้นด้วย ส่งผลให้ค่าที่คำนวณจากรายการคงค้างต้องมีค่าน้อย ในขณะที่ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย และการวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐภูมิ ทรัพย์สมบัติ (2561) ที่พบว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นและกำไรขาดทุนสุทธิไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน รวมถึงงานวิจัยของดวงพร ธดากุล (2557) ที่พบว่า รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรของกิจการ

2. การวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ และการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างจากการดำเนินสุทธิสุทธิที่นำมาใช้เป็นตัวสะท้อนถึงคุณภาพกำไรของกิจการ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sabsombat (2019) ที่พบว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นและการจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กันในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ Sajnog and Sosnowski (2018) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าใช้จ่ายค้ำจ่ายตามดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งแสดงว่าการรายงานกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นช่วยลดการจัดการกำไรของกิจการได้ รวมถึงทฤษฎีของ Sloan ทั้งนี้ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขายและส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิผลจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดด้วยรายการคงค้างจากการดำเนินสุทธิ โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับ Negara and Almilialia (2015) ที่พบว่าคุณภาพกำไรของบริษัทที่มีการรายงานกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกับบริษัทที่ไม่มีการรายงานกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. การวิเคราะห์คุณภาพกำไรโดยการวัดจากองค์ประกอบของรายการคงค้างด้วยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน และวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ สามารถใช้วิเคราะห์คุณภาพกำไรได้ แต่เทคนิคการวิเคราะห์คุณภาพกำไรจากรายการคงค้างดังกล่าว เป็นเพียงเทคนิคที่วิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณและสามารถช่วยในการตัดสินใจเบื้องต้นเท่านั้น ดังนั้น ผู้ซึ่งงบการเงิน ผู้บริหารของกิจการ ผู้จัดทางการเงิน นักลงทุนควรนำข้อมูลคุณภาพกำไรที่ได้จากการวิเคราะห์ไปพิจารณาพร้อมกับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เช่น สภาพแวดล้อมทางการเงิน สภาพแวดล้อมทางการดำเนินงาน สภาพแวดล้อมการแข่งขันของบริษัท เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาทำให้ทราบว่า รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นบางรายการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร เช่น ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ ส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิผลจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด และการเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ รวมถึงการวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากการที่กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นนั้นแสดงผลการดำเนินงานทั้งหมดของกิจการ นอกเหนือจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการเท่านั้น ซึ่งคุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของกิจการเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้ซึ่งงบการเงิน ผู้บริหารของกิจการ และนักลงทุน สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนได้ นอกจากการนำมาพิจารณาเฉพาะอัตราส่วนทางการเงินเท่านั้น โดยการนำมาพิจารณาหรือทำการวิเคราะห์รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นรายการอื่นร่วมด้วย เพื่อให้ทราบถึงคุณภาพกำไรของกิจการได้ นำไปสู่การวิเคราะห์ในด้านของตัวเลขกำไรที่กิจการนำเสนอสามารถสะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการ และความเป็นจริงทางเศรษฐกิจได้หรือไม่ ทั้งนี้ผู้ซึ่งข้อมูลจากงบการเงินไม่ควรเน้นให้ความสนใจไปที่รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นรายการดังกล่าวเท่านั้น เนื่องจากหากพิจารณารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นอาจมีความสัมพันธ์คุณภาพกำไรในลักษณะที่แตกต่างกัน ควรมีการพิจารณารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นรายการอื่น หรือกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นที่รวมทุกรายการร่วมด้วย

3. การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาเพียง 5 ปี คือ ปีพ.ศ. 2558-2562 และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเพียงอุตสาหกรรมเดียว คือ กลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเท่านั้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรขยายระยะเวลาในการศึกษา เพื่อให้เห็นถึงลักษณะแนวโน้มและทิศทางของความสัมพันธ์

ที่ชัดเจนมากขึ้น และทำการเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา หรือการขยายการศึกษามากกว่าหนึ่งอุตสาหกรรม เพื่อให้สามารถนำมาเปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรม หรือขยายตัวอย่างไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4. การศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบจำลองของ Bradshaw et al. (1999) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่วิเคราะห์คุณภาพกำไรจากการวัดรายการคงค้างเพียงด้านเดียว โดยมีได้วัดคุณภาพกำไรในด้านอื่น อาทิเช่น คุณภาพกำไรที่วัดจากความยั่งยืนของกำไร คุณภาพกำไรที่วัดจากความสม่ำเสมอของกำไร รวมถึงคุณภาพกำไรที่วัดจากรายการคงค้างที่ใช้แบบจำลองอื่น เช่น คุณภาพกำไรตามแบบจำลอง Jones Modified Model ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรในด้านอื่น ๆ

บรรณานุกรม

ณัฐวุฒิ ทรัพย์สมบัติ. (2561). กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแสดงคุณภาพกำไรได้ดีกว่ากำไรขาดทุนจริงหรือไม่.

วารสารการจัดการสมัยใหม่, 16(2), 200-203.

ดวงพร ธาดกุล. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

ทีฆะทัศน์ ทองกุล. (2559). การนำเสนอรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอ่อนตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน. *วารสารนักบริหาร*, 36(2), 102-110.

วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2543). *คุณรู้จัก Creative Accounting และคุณภาพกำไรแล้วหรือยัง?* กรุงเทพฯ: ไอโอนิก อินเทอร์เน็ต เรต รีซอสเซส.

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน*. สืบค้นจาก <https://www.tfac.or.th/>

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2565). *สรุปภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม*. สืบค้นจาก <https://www.oie.go.th/view/>

Bradshaw, M. T., Richardson, S. A., & Sloan, R. G. (1999). *Earning Quality and Financial Reporting Credibility: An Empirical Investigation*. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=170558

Clark, T. S., Linzer, D. A. (2012). Should I Use Fixed or Random Effects? *Political Science Research and Methods*, 3(02), 399-408.

Hamdan, M., Mushtaha, S., & Sartawi, M. (2013). The Audit Committee Characteristics and Earning Quality: Evidence from Jordan. *Australasian Accounting Business and Finance Journey*, 7(4), 51-80.

Jensen, M. C. & Meckling, W. H. (1979). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.

Negara, A. A. & Almilial S. (2015). The effect of comprehensive income disclosure on capital costs, earnings quality, and profitability. *The Indonesian Accounting Review*, 5(2), 141 – 150.

- Sabsombat, N. (2019). The Relationship between Other Comprehensive Income and Earnings Management: Evidence from the Stock Exchange of Thailand. *Asian Administration and Management Review*, 2(1), 162-165.
- Sajnog, A. & Sosnowsk, T. (2018). The Effect of Other Comprehensive Income Reporting on Accruals-based Earnings Management Activities. *Annales Universitatis Mariae Curie Sklodowska Sectio H Oeconomia*, 52(3), 127-135.